



COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 3.6.2022
COM(2022) 226 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

**Aplicarea standardelor UE în materie de sănătate și mediu produselor agricole și
agroalimentare importate**

1. INTRODUCERE

În iulie 2021, în cursul negocierilor privind reforma politicii agricole comune, Consiliul Uniunii Europene și Parlamentul European au invitat Comisia Europeană să prezinte:

un raport care să conțină o evaluare a justificării și a fezabilității juridice a aplicării standardelor UE în materie de sănătate și de mediu (inclusiv standardele privind bunăstarea animalelor, precum și procesele și metodele de producție) în cazul produselor agricole și agroalimentare importate, și să identifice inițiativele concrete pentru a asigura o mai bună coerență în aplicarea acestora, în conformitate cu normele OMC. Raportul respectiv trebuie să acopere toate domeniile de politică publică relevante, inclusiv – dar fără a se limita la – politica agricolă comună, politica de sănătate și siguranță alimentară, politica de mediu și politica comercială comună¹.

Prezentul raport constituie un răspuns la această invitație. În raport sunt identificate acțiunile pe care UE le întreprinde deja la nivel multilateral și bilateral, dar și în mod autonom, pentru a aborda preocupările de mediu la nivel mondial sau așteptările cetățenilor cu privire la produsele agricole sau agroalimentare importate, cu accent pe aplicarea standardelor în materie de sănătate și de mediu (inclusiv de bunăstare a animalelor) în cazul produselor importate și pe provocările legate de aplicarea unor astfel de standarde.

Raportul s-a bazat pe o consultare publică², în cadrul căreia au transmis observații peste 160 de părți interesate, pe dezbaterea de orientare din cadrul Consiliului Agricultură și Pescuit din februarie 2022, precum și pe Rezoluția Parlamentului European referitoare la strategia „De la fermă la consumator”³.

1.1. Necesitatea unei transformări globale în direcția unor sisteme alimentare durabile

De la mijlocul anilor 1990, odată cu adoptarea principalelor convenții de mediu⁴, cunoștințele privind impactul global al sistemelor alimentare moderne asupra mediului au evoluat foarte mult, antrenând și preocupări societale și etice mai mari cu privire la modul în care sunt produse și consumate alimentele. Tranziția la nivel mondial către sisteme alimentare durabile, care să depindă într-o mai mică măsură de combustibilii fosili, reprezintă, de asemenea, o necesitate.

Sistemele alimentare generează, la nivel mondial, un sfert din emisiile anuale de gaze cu efect de seră⁵ și constituie principalul factor determinant al declinului biodiversității⁶. Aproape

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10991-2021-ADD-1/en/pdf>.

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13371-Importul-de-produse-agricole-si-alimentare-aplicarea-normelor-sanitare-si-de-medi-ale-UE-raport-ro>.

³ Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2021 referitoare la o strategie „De la fermă la consumator” pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic [2020/2260(INI)].

⁴ În special Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice, Convenția privind diversitatea biologică și Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării.

⁵ IPCC (2020), *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems* (Schimbările climatice și terenurile – Raport special al IPCC privind schimbările climatice, deșertificarea, degradarea terenurilor, gestionarea durabilă a terenurilor, securitatea alimentară și fluxurile de gaze cu efect de seră în ecosistemele terestre).

⁶ IPBES (2019), *Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (Rezumat

90 % din defrișările mondiale sunt cauzate de extinderea terenurilor utilizate pentru agricultură, ceea ce creează un impact mai mare decât se credea anterior⁷. La rândul lor, schimbările climatice și degradarea mediului diminuează reziliența sistemelor alimentare mondiale, expunându-le într-o mai mare măsură unor provocări majore, cum ar fi deficitul de apă, degradarea terenurilor și fenomenele meteorologice extreme, ceea ce subminează și mai mult securitatea alimentară și amplifică riscul de boli zoonotice⁸.

În prezent, aproape una din trei persoane din întreaga lume suferă de foame sau nu are acces regulat la alimente nutritive și suficiente⁹. În același timp, la nivel mondial aproape 40 % din populația adultă este supraponderală¹⁰. În UE, alimentația nesănătoasă reprezintă o cauză majoră de boală și de moarte prematură¹¹.

Gradul ridicat de interconectare a sănătății oamenilor, a sănătății animalelor și a sănătății mediului se reflectă în abordarea de tip „O singură sănătate”, definită drept „o abordare integrată și unificatoare prin care se urmărește echilibrarea și optimizarea durabilă a sănătății oamenilor, a animalelor și a ecosistemelor”¹². Abordarea de tip „O singură sănătate” este recunoscută la nivel mondial în angajamente și declarații, cum ar fi Declarația politică a Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind rezistența la antimicrobiene¹³, Rezoluția 3/4 a Adunării ONU pentru mediu privind mediul și sănătatea¹⁴, Rezoluția Adunării Mondiale a

pentru factorii de decizie politică al Raportului de evaluare globală privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice redactat de Platforma interguvernamentală științifico-politică privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice), punctul B1 de la p. 12. A se vedea, de exemplu, Benton, T. G., Bieg, C., Harwatt, H., Pudasaini, R. și Wellesley, L. (2021), [Food system impacts on biodiversity loss: three levers for food system transformation in support of nature](#) (Impactul sistemelor alimentare asupra declinului biodiversității – Trei pârghii pentru transformarea sistemelor alimentare în sprijinul naturii), document de cercetare al Chatham House, Londra; Secretariatul Convenției privind diversitatea biologică (2020), [Global Biodiversity Outlook 5](#) (Perspective mondiale ale biodiversității, a 5-a ediție), Montreal, p. 64.

⁷ FAO (2021), *COP26: Agricultural expansion drives almost 90 percent of global deforestation. FAO Remote Sensing Survey findings* (COP 26: expansiunea agricolă cauzează aproape 90 % din defrișările mondiale. Constatările studiului prin teledetecție efectuat de FAO) (<https://www.fao.org/newsroom/detail/cop26-agricultural-expansion-drives-almost-90-percent-of-global-deforestation/en>).

⁸ Programul ONU pentru mediu și Institutul Internațional de Cercetare Zootehnică (2020), [Preventing the Next Pandemic: Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission](#) (Prevenirea următoarei pandemii – Bolile zoonotice și modurile de rupere a lanțului de transmitere), Nairobi.

⁹ FAO, FIDA, UNICEF, PAM și OMS (2021), *The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for affordable healthy diets* (Starea securității alimentare și a nutriției în lume în 2021. Transformarea sistemelor alimentare în vederea unei alimentații sănătoase accesibile ca preț) (<https://www.fao.org/3/cb4474en/online/cb4474en.html>).

¹⁰ OMS (2021), *Fact sheets: Obesity and overweight* (Fișe informative: obezitatea și supraponderalitatea) (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>).

¹¹ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/eu-burden-non-communicable-diseases-key-risk-factors_en.

¹² OMS (2021), *Tripartite and UNEP support OHHLEP's definition of 'One Health'* (Alianța tripartită și UNEP sprijină definiția dată de OHHLEP abordării de tip „O singură sănătate”) (<https://www.who.int/news/item/01-12-2021-tripartite-and-unep-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>).

¹³ <https://digitallibrary.un.org/record/845917?ln=en>.

¹⁴

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30795/UNEA3_4EN.pdf?sequence=1&isAllo wed=y.

Sănătății a ONU privind consolidarea eforturilor în materie de siguranță alimentară¹⁵ și Rezoluția 5/11 a Adunării ONU pentru mediu privind biodiversitatea și sănătatea¹⁶.

Summitul ONU privind sistemele alimentare din septembrie 2021 a generat un larg consens mondial cu privire la faptul că tranziția către sisteme alimentare durabile și reziliente este esențială pentru abordarea crizei noastre planetare și pentru îndeplinirea tuturor obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD-uri) și a creat un impuls pentru schimbări globale necesare de urgență. Multe țări și-au prezentat căile naționale de îmbunătățire a durabilității agriculturii și a alimentelor¹⁷.

În același spirit, în declarația adoptată de liderii G20 la Roma în octombrie 2021¹⁸ se recunoaște că „promovarea unor sisteme alimentare durabile, inclusiv prin consolidarea lanțurilor valorice alimentare mondiale, regionale și locale și a comerțului internațional cu produse alimentare, va contribui nu doar la securitatea alimentară, ci și, într-o măsură majoră, la abordarea provocărilor globale interconectate reprezentate de schimbările climatice și de declinul biodiversității”¹⁹.

1.2. Strategia UE pentru sisteme alimentare durabile

Calea UE către sisteme alimentare durabile a fost prezentată în Strategia „De la fermă la consumator”²⁰, publicată în mai 2020 împreună cu Strategia privind biodiversitatea²¹ în cadrul Pactului verde european²². În Strategia „De la fermă la consumator” este prevăzută o agendă pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic, care necesită eforturi din partea tuturor actorilor, inclusiv a consumatorilor, în vederea adaptării la standarde noi și mai stricte în materie de sănătate, de mediu și de bunăstare a animalelor. Transformarea ar trebui să aibă ca rezultate creșterea durabilității, conservarea și consolidarea biodiversității și promovarea unor sisteme agricole favorabile biodiversității.

Noua politică agricolă comună a fost concepută pentru a ghida și sprijini fermierii europeni – inclusiv micii fermieri – să își îmbunătățească performanța în materie de mediu și climă prin intermediul unui model orientat mai mult spre rezultate.

Durabilitatea sistemelor alimentare este o problemă mondială, iar UE nu poate aborda singură amenințările globale legate de modul în care sunt produse și consumate alimentele. În Strategia „De la fermă la consumator” este prevăzut obiectivul ambițios al UE de a deveni

¹⁵ https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA73/A73_R5-en.pdf.

¹⁶ <https://www.unep.org/environmentassembly/unea-5.2/proceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5.2?%2Fproceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5.2>.

¹⁷ Summitul ONU privind sistemele alimentare (2021), *Member State Dialogue Convenors and Pathways - Food Systems Summit Dialogues* (https://summitdialogues.org/overview/member-state-food-systems-summit-dialogues/convenors/?_se=ZWxlbmFhdmVyeUB5YWhvby5jby51aw%3D%3D&utm_campaign=Food).

¹⁸ Membrii G20 reprezintă aproximativ 80 % din comerțul mondial cu produse agricole și 60 % din terenurile agricole din lume.

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/52730/g20-leaders-declaration-final.pdf>

²⁰ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „O Strategie «De la fermă la consumator» pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic”, COM(2020) 381 final.

²¹ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 – Readucerea naturii în viața noastră”, COM(2020) 380 final.

²² Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Pactul verde european”, COM(2019) 640 final/3.

lider mondial în ceea ce privește sustenabilitatea alimentară, prin cooperarea sa internațională în domeniul cercetării și inovării alimentare, prin crearea de parteneriate, prin promovarea standardelor care sprijină practicile sustenabile la nivel internațional și prin politicile sale în materie de schimburi comerciale și de dezvoltare.

1.3. UE ca actor mondial

La nivel mondial, UE este, ca mărime, primul exportator și al treilea importator de produse agroalimentare, inclusiv de produse de acvacultură²³. Importurile UE sunt dominate de produse care, în cea mai mare parte, nu sunt produse la nivel intern (cum ar fi cafeaua, ceaiul, uleiul de palmier, fructele tropicale), care sunt disponibile în afara sezonului sau a căror producție este limitată sau insuficientă pentru a satisface cererea (cum ar fi boabele de soia și făina de soia). Exporturile UE acoperă toată gama de produse, de la produse de bază, cum ar fi laptele praf, carnea de porc și cerealele, la produse cu valoare adăugată ridicată, cum ar fi vinurile și băuturile spirtoase, uleiul de măsline sau brânzeturile, ceea ce duce la un excedent comercial pronunțat²⁴.

În calitate de actor important pe piețele alimentare internaționale, UE are un impact considerabil asupra țărilor terțe (și anume, din afara UE) prin politica sa comercială și prin capacitatea sa de a influența elaborarea de reglementări și standarde de importanță mondială. Politica comercială a UE poate fi utilizată – împreună cu alte instrumente, cum ar fi politica UE de promovare a produselor agroalimentare – pentru mărirea, în afara UE, a gradului de conștientizare a standardelor ridicate ale produselor agroalimentare din UE și pentru promovarea tranziției către sisteme alimentare durabile la nivel mondial, în concordanță cu ODD-urile ONU. De asemenea, Comisia colaborează cu Serviciul European de Acțiune Externă pentru crearea unor activități de informare cu privire la sistemele alimentare durabile.

În consecință, în cadrul revizuirii politicii comerciale din februarie 2021²⁵ se stabilește direcția către o politică comercială deschisă, durabilă și fermă, care va fi mai în măsură să modeleze schimbările globale și să reflecte interesele și valorile strategice ale UE, în conformitate cu normele OMC. Combaterea schimbărilor climatice și a degradării mediului se numără printre principalele priorități ale UE. Realizarea acestei viziuni va necesita acțiuni la toate nivelurile.

În plus, UE și statele sale membre s-au angajat să asigure coerența politicilor în favoarea dezvoltării (CPD). Prin CPD, acestea urmăresc să țină seama de obiectivele de dezvoltare în politicile cu impact probabil în țările în curs de dezvoltare. Scopul CPD este să se reducă la minimum contradicțiile, să se creeze sinergii între diferitele politici ale UE și să se sporească eficacitatea cooperării pentru dezvoltare, în beneficiul țărilor partenere. În noul Consens european privind dezvoltarea²⁶, UE și-a reafirmat angajamentul față de CPD – introdus în

²³ Comisia Europeană (2021), [Comerțul agroalimentar în 2020: raport](#).

²⁴ În 2020, comerțul agroalimentar al UE-27 a generat un excedent comercial de 62 de miliarde EUR, echivalentul a 28,5 % din excedentul comercial total al UE-27 (a se vedea nota 23).

²⁵ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Revizuirea politicii comerciale – O politică comercială deschisă, durabilă și fermă”, COM(2021) 66 final.

²⁶ [Noul consens european privind dezvoltarea – „Lumea noastră, demnitatea noastră, viitorul nostru”, Declarație comună a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului, a Parlamentului European și a Comisiei Europene](#), Oficiul pentru Publicații, 2018.

dreptul UE prin Tratatul de la Maastricht (1992) – și a recunoscut că acesta este un element esențial al strategiei de atingere a ODD-urilor în țările partenere.

În același timp, UE depinde de comerț nu doar ca debușeu și sursă de competitivitate pentru industria sa alimentară, ci și ca mijloc de asigurare a diversității aprovizionării cu alimente. Astfel cum s-a identificat în Comunicarea privind securitatea alimentară²⁷, invadarea Ucrainei de către Rusia a scos la iveală deficiențe care conduc la riscuri pentru sistemul mondial de securitate alimentară; aceste deficiențe ar trebui abordate astfel încât să se realizeze o consolidare a tranziției către sisteme alimentare durabile, reziliente și echitabile în UE și la nivel mondial.

2. ÎNDEPLINIREA STANDARDELOR UE

2.1. Standardele în materie de sănătate

UE dispune de un sistem sanitar și fitosanitar solid pentru a se asigura că toate alimentele introduse pe piața UE îndeplinesc cerința unui nivel ridicat de protecție a sănătății umane și pentru a preveni răspândirea dăunătorilor sau a bolilor la plante și animale. Toate importurile agroalimentare trebuie să respecte cerințele sanitare și fitosanitare ale UE sau condițiile recunoscute de UE ca fiind cel puțin echivalente cu acestea²⁸. Normele se bazează pe dovezi științifice, iar în cursul procesului de elaborare sunt luate în considerare în mod corespunzător standardele internaționale.

Pentru animalele, plantele sau produsele care intră în UE din țări terțe, conformitatea cu standardele și cerințele relevante ale UE este verificată prin intermediul unor sisteme de control eficace puse în aplicare de autoritățile competente din statele membre ale UE, în cooperare cu autoritățile vamale naționale. Cerințele și sistemul de control în materie de importuri sunt bazate pe riscuri, ceea ce înseamnă că domeniul de aplicare și intensitatea controalelor sunt adaptate la riscul prezentat de anumite animale, plante sau produse. Tipul de controale depinde de tipul de produse și de riscuri asociate cu acestea (de exemplu, alimente de origine animală sau neanimală), ținându-se seama de dovezile științifice, precum și de diverse surse de informații privind neconformitatea, cum ar fi incidentele alimentare, focarele de boli ale animalelor sau de organisme dăunătoare plantelor, rezultatele verificărilor la frontieră și informațiile primite de la țări terțe.

²⁷ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Garantarea securității alimentare și consolidarea rezilienței sistemelor alimentare”, COM(2022) 133 final.

²⁸ În ceea ce privește siguranța alimentară, această cerință este stabilită la articolul 11 din Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare („legislația alimentară generală”, JO L 031 1.2.2002, p. 1), articol la care se prevede: „Produsele alimentare și hrana pentru animale importate în Comunitate în vederea introducerii pe piață în Comunitate trebuie să satisfacă cerințele relevante ale legislației alimentare sau condițiile recunoscute de Comunitate ca fiind cel puțin echivalente cu acestea sau, în cazurile în care există un acord specific între Comunitate și țara exportatoare, cerințele conținute în respectivul document.” Legislația alimentară generală este o „umbrelă” care acoperă toate aspectele fundamentale ale politicii privind siguranța alimentară și se aplică tuturor măsurilor privind produsele alimentare sau hrana pentru animale introduse pe piața UE; din domeniul său de aplicare este exclusă doar producția primară pentru uz casnic privat.

În plus, în cadrul mecanismului de asigurare a conformității, Comisia efectuează controale, inclusiv audituri, pe baza unui program anual de lucru publicat, pentru a verifica dacă autoritățile competente din statele membre ale UE și din țările terțe care exportă în UE își îndeplinesc obligațiile juridice. Controalele Comisiei sunt axate mai degrabă pe sistemele de control decât pe spații de lucru individuale.

Cu toate acestea, preocupările de sănătate publică legate de producția agroalimentară nu se referă numai la cerințele sanitare și fitosanitare. Regulamentul 2019/6 privind produsele medicinale veterinare (Regulamentul privind PMV)²⁹, care se aplică din ianuarie 2022, prevede o gamă largă de măsuri concrete de combatere a rezistenței la antimicrobiene (RAM). Organismele rezistente la antimicrobiene se pot răspândi nu doar din alimente de origine animală, ci și direct de la o persoană la alta sau între oameni și animale. Măsurile de promovare a unei utilizări mai prudente și mai responsabile a antimicrobiinelor la animale vor sprijini realizarea obiectivului de reducere cu 50 % a vânzărilor generale ale UE de antimicrobiene pentru animalele de fermă și acvacultură până în 2030, obiectiv prevăzut în Strategia „De la fermă la consumator”. În acest context, vor fi stabilite noi cerințe în temeiul articolului 118 din Regulamentul privind PMV în ceea ce privește utilizarea antimicrobiinelor la animale și în produsele de origine animală destinate importului în UE. Mai precis, acestea nu pot fi tratate cu antimicrobiene în scopul stimulării creșterii sau al creșterii randamentului sau cu antimicrobiene desemnate în UE ca fiind rezervate pentru tratamentul anumitor infecții la oameni.

2.2. Standardele de mediu și de bunăstare a animalelor

Toate importurile de alimente introduse pe piața UE trebuie să îndeplinească standardele relevante ale UE referitoare la produsele finite, care sunt aplicabile indiferent dacă produsul este realizat pe plan intern sau este importat. În cazul produselor importate nu se impun însă, de obicei, cerințe privind modul în care sunt realizate produsele [denumite „proces și metode de producție” (*process and production methods* - PPM)]. În prezent, dreptul UE nu conține dispoziții generale (orizontale) referitoare la cerințele de mediu sau – la un nivel mai general – de sustenabilitate aplicabile produselor alimentare interne sau importate.

Reglementările privind PPM se aplică deseori în domeniul protecției mediului sau al bunăstării animalelor, domeniu în care măsurile de limitare a impactului asupra mediului sau de abordare a preocupărilor de ordin etic nu sunt legate de produsul finit în sine, ci de producția respectivului produs. Prin urmare, dacă în cazul importurilor se aplică astfel de standarde, ele „reglementează” *de facto* procesul de producție din străinătate, în măsura în care produsele în cauză sunt destinate vânzării pe piața țării de reglementare. În plus, este posibil ca PPM-urile nici să nu afecteze caracteristicile fizice ale produsului final. În astfel de cazuri, se utilizează termenul „proces și metode de producție independente de produs” (*non-product related process and production methods* - NPR-PPM).

Deși UE nu impune în mod sistematic astfel de standarde pentru produsele importate, anumite **acte legislative ale UE privind bunăstarea animalelor** sunt deja aplicabile în cazul importurilor. UE prevede condiții pentru protecția animalelor în momentul uciderii, precum și

²⁹ Regulamentul (UE) 2019/6 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2018 privind produsele medicinale veterinare, JO L 4, 7.1.2019, p. 43.

pentru protecția animalelor în timpul transportului. Conform Regulamentului nr. 1099/2009³⁰, țările terțe care exportă carne în UE trebuie să aplice standarde cel puțin echivalente cu cele prevăzute în regulamentul UE. În acest scop, țările terțe atestă în certificatul de export că în momentul sacrificării au fost îndeplinite standarde de bunăstare a animalelor cel puțin echivalente cu cele ale UE, iar standardele respective nu au fost niciodată contestate de partenerii comerciali. Capacitatea țărilor de a aproba atestarea de mai sus este evaluată de Comisie în cursul auditurilor privind igiena cărnii. De asemenea, animalele importate în UE trebuie să fie apte pentru transport în conformitate cu cerințele relevante ale UE, aspect pe care țările terțe trebuie să îl confirme în certificatul oficial prevăzut în Regulamentul nr. 1/2005³¹. Transportatorii trebuie, la rândul lor, să îndeplinească un set de cerințe, printre care aceea de a fi autorizați și reprezentați în statele membre în care solicită o autorizație. UE dispune, de asemenea, de un sistem obligatoriu de etichetare privind bunăstarea animalelor în cazul ouălor pentru consum³², prin indicarea metodei de producție (ouă de găini crescute în baterii, în aer liber, în hale la sol etc.).

În sfârșit, din motive de bunăstare a animalelor și pentru abordarea preocupărilor cetățenilor UE, în UE este interzisă introducerea pe piață a produselor derivate din focă³³ (cu excepția produselor obținute în urma vânătorilor desfășurate de comunitățile indigene), precum și a blănurilor de pisică și de câine și a produselor care conțin asemenea blănuri³⁴.

3. CONTEXTUL INTERNAȚIONAL

3.1. Normele comerțului internațional

Normele comerciale globale vizează asigurarea unui cadru previzibil și nediscriminatoriu pentru comerț, protejând totodată dreptul fiecărei țări de a reglementa în funcție de preferințele sale societale. Dezvoltarea durabilă și nevoia de protecție a mediului se numără printre principiile Organizației Mondiale a Comerțului³⁵. În prezenta secțiune este analizată legalitatea aplicării standardelor în materie de sănătate și de mediu (inclusiv de bunăstare a animalelor) în cazul produselor importate, cu respectarea cadrului OMC.

³⁰ Regulamentul (CE) nr. 1099/2009 al Consiliului din 24 septembrie 2009 privind protecția animalelor în momentul uciderii, JO L 303, 18.11.2009, p. 1.

³¹ Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe, JO L 003 5.1.2005, p. 1.

³² Regulamentul (CE) nr. 589/2008 al Comisiei din 23 iunie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului privind standardele de comercializare aplicabile ouălor, JO L 163, 24.6.2008, p. 6.

³³ Regulamentul (CE) nr. 1007/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind comerțul cu produse derivate din focă, JO L 286, 31.10.2009, p. 36.

³⁴ Regulamentul (CE) nr. 1523/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2007 de interzicere a introducerii pe piață și a importului în Comunitate sau a exportului din Comunitate de blănuri de pisică și de câine și de produse care conțin asemenea blănuri, JO L 343, 27.12.2007, p. 1.

³⁵ În preambulul Acordului de la Marrakech, prin care se instituie OMC, se afirmă că membrii recunosc „că raporturile lor în domeniul comercial și economic trebuie să fie orientate spre ridicarea nivelului de trai, asigurând folosirea integrală a forței de muncă și un nivel ridicat și în continuă creștere a venitului real și a cererii efective și spre creșterea producției și a comerțului cu mărfuri și servicii, permițând, în același timp, utilizarea optimă a resurselor mondiale în conformitate cu obiectivul de dezvoltare durabilă, urmărind protejarea și conservarea mediului și, totodată, consolidarea modalităților de realizare a acestui obiectiv într-o manieră care să fie compatibilă cu necesitățile și preocupările respective la diferite niveluri de dezvoltare economică”.

OMC nu pune la îndoială dreptul țărilor de a lua măsuri pentru a proteja mediul sau moralitatea publică, inclusiv pentru abordarea preocupărilor legate de bunăstarea animalelor, atâta vreme cât sunt îndeplinite anumite condiții. De fapt, în ultimii 20 de ani, numărul notificărilor legate de mediu transmise către OMC a crescut de peste două ori, ajungând la aproape 17 % din totalul notificărilor în 2020³⁶.

Două exemple bine cunoscute de măsuri PPM independente de produs care au fost adoptate pentru protecția mediului sunt măsurile americane de interzicere a importurilor de ton din țări terțe care nu au putut furniza dovada că metodele lor de pescuit protejează delfinii și măsurile de interzicere a creveților recoltați în țări terțe fără utilizarea unor tehnologii de protecție a țestoaselor marine. Ambele măsuri au fost contestate în fața OMC, iar hotărârile adoptate în urma contestațiilor au contribuit la o mai bună înțelegere a modului în care jurisdicția OMC abordează interfața dintre comerț și mediu³⁷.

Obligațiile și drepturile generale referitoare la comerțul cu mărfuri sunt stabilite în Acordul general pentru tarife și comerț (GATT 1994). La evaluarea legalității unei măsuri care afectează mărfurile se verifică, în primul rând, dacă măsura în cauză intră sub incidența uneia dintre normele GATT. Este în special cazul măsurilor care sunt:

- discriminatorii, intrând astfel sub incidența:
 - articolului I referitor la clauza națiunii celei mai favorizate, care prevede că produsele provenite dintr-un membru al OMC nu trebuie să fie tratate mai puțin favorabil decât produsele similare provenite din orice altă țară sau
 - articolului III referitor la tratamentul național, conform căruia produsele importate nu pot fi tratate mai puțin favorabil decât produsele naționale similare sau
- restricții cantitative care limitează cantitatea unui produs importat sau exportat (articolul XI).

O măsură este **discriminatorie** atunci când constituie fie (1) o discriminare *de jure*, adică atunci când prin măsură se face în mod expres distincția între produse pe baza originii lor, fie (2) o discriminare *de facto*, adică atunci când măsura este, prin conținutul său, neutră din punctul de vedere al originii, dar are un impact negativ asupra condițiilor de concurență între produse similare provenite de pe teritoriul a diferiți membri ai OMC. Poate exista o discriminare *de facto*, de exemplu, atunci când un anumit standard sau o anumită cerință poate fi îndeplinit(ă) mai ușor de produsele naționale decât de produse similare importate.

Dacă nu se încalcă niciuna dintre dispozițiile de mai sus, nu este necesară, în general, o analiză suplimentară, măsura fiind considerată compatibilă cu GATT. Dacă se încalcă dispozițiile de mai sus, există în continuare posibilitatea ca măsura să beneficieze de excepțiile generale de la normele GATT, astfel cum se prevede la articolul XX³⁸. Dacă acest

³⁶ Comitetul OMC privind comerțul și mediul (2022), [Baza de date de mediu pentru 2020. Notă din partea Secretariatului](#), documentul OMC WT/CTE/EDB/20, 28 ianuarie 2022.

³⁷ SUA – Interzicerea creveților și a anumitor produse din creveți, documentul OMC WT/DS56/AB/R (98-000) (12 octombrie 1998) [Raportul organului de apel] și documentul OMC WT/DS58/R (15 mai 1998) [Raportul Grupului special]; SUA – Restricții la importurile de ton DS21/R – BISD 39S/155 (3 septembrie 1991, act neadoptat) [Tuna-Dolphin I] și DS29/R (16 iunie 1994, act neadoptat) [Tuna-Dolphin II].

³⁸ La articolul XX literele (a), (b) și (g) din GATT se prevede:

lucru este posibil, măsura poate fi menținută și considerată ca fiind în ansamblu compatibilă cu GATT.

Pentru a beneficia de justificarea prevăzută la articolul XX din GATT, o măsură trebuie:

- să urmărească în mod real unul sau mai multe dintre **obiectivele de politică** enumerate la articolul XX („justificare provizorie”). Motivele invocate cel mai des în legătură cu reglementările privind PPM se referă la protecția vieții sau sănătății oamenilor, a animalelor sau a plantelor [articolul XX litera (b)], la protecția resurselor naturale (biologice și nebiologice) epuizabile [articolul XX litera (g)], la moralitatea publică [articolul XX litera (a)] și la produsele realizate în penitenciare [articolul XX litera (e)]. Obiectivele de natură economică, cum ar fi mărirea competitivității producătorilor interni sau crearea unor condiții de concurență echitabile, nu constituie motive valabile în temeiul articolului XX din GATT pentru aplicarea, în cazul importurilor, a unor standarde PPM independente de produs;
- să treacă **testul de „necesitate”**, ceea ce presupune o evaluare comparativă a unor elemente diverse:
 - luarea în considerare a importanței obiectivelor urmărite pentru membrul care reglementează. În unele cazuri, interdicția poate fi singurul mijloc adecvat pentru atingerea obiectivului dorit, în comparație, de exemplu, cu o cerință de etichetare. În această privință, OMC a susținut interdicția impusă de UE asupra importului de produse derivate din focă, dat fiind că la baza acestei interdicții se aflau preocupări societale puternice³⁹. În același spirit, UE interzice importul și comercializarea blănurilor de pisică și câine din motive morale și etice⁴⁰. Măsura nu a fost niciodată contestată de partenerii comerciali și se consideră că ea este pe deplin compatibilă cu legislația OMC;
 - contribuția măsurii la obiective, adică măsura trebuie să fie adecvată pentru atingerea obiectivelor declarate sau să contribuie la atingerea acestora;
 - inexistența unei măsuri alternative care ar fi mai puțin restrictivă pentru comerț, dar care ar aduce o contribuție egală sau mai mare la atingerea obiectivelor declarate, ținându-se seama de fezabilitatea tehnică și economică. De exemplu, măsurile voluntare sunt considerate, în general, mai puțin restrictive pentru comerț decât măsurile obligatorii, iar etichetarea este considerată mai puțin restrictivă pentru comerț decât o interdicție de import;

„Sub rezerva cerinței ca aceste măsuri să nu se aplice într-o manieră care ar constitui fie un mijloc de discriminare arbitrară sau nejustificată între țări unde există aceleași condiții sau o restricție deghizată în calea comerțului internațional, nicio dispoziție a prezentului acord nu se interpretează ca împiedicând adoptarea sau aplicarea de către oricare dintre părțile contractante a măsurilor:

(a) necesare pentru protecția moralității publice;

(b) necesare pentru protejarea vieții sau a sănătății oamenilor, a animalelor sau a plantelor;

[...]

(e) legate de produsele realizate în penitenciare;

[...]

(g) referitoare la conservarea resurselor naturale epuizabile, în cazul în care aceste măsuri sunt aplicate în coroborare cu restricțiile asupra producției sau consumului intern [...].”

³⁹ Comisia Europeană – Măsuri de interzicere a importului și comercializării produselor derivate din focă, WT/DS400/AB/R și WT/DS401/AB/R (22 mai 2014).

⁴⁰ Regulamentul (CE) nr. 1523/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2007 de interzicere a introducerii pe piață și a importului în Comunitate sau a exportului din Comunitate de blănuri de pisică și de câine și de produse care conțin asemenea blănuri, JO L 343, 27.12.2007, p. 1.

- să îndeplinească condițiile din partea introductivă a articolului XX, unde se prevede că nu ar trebui să existe vreo discriminare arbitrară sau nejustificată în conceperea, structura și aplicarea unei măsuri între țări unde există aceleași condiții sau vreo restricție deghizată în calea comerțului internațional.

Pentru a fi justificată în temeiul articolului XX din GATT, o măsură trebuie, în esență, să fie necesară pentru atingerea unuia sau mai multora dintre obiectivele de politică acoperite, să trateze produsele naționale și produsele importate în mod egal și să nu conțină elemente protecționiste. Ar trebui să se țină seama de sarcina și costurile impuse părților interesate relevante, inclusiv partenerilor internaționali, administrațiilor publice, importatorilor, exportatorilor și utilizatorilor. Astfel de măsuri ar trebui, de asemenea, să fie concepute astfel încât să ofere suficientă flexibilitate pentru luarea în considerare a condițiilor specifice și a metodelor de producție eventual diferite din țările exportatoare, atâta vreme cât se asigură egalitatea, de exemplu prin recunoașterea metodelor de producție din țări terțe ca oferind un nivel de eficacitate comparabil cu cel oferit de standardele UE.

Măsura ar trebui să țină seama de eventualele norme sau standarde internaționale relevante. Dacă măsura se abate de la aceste standarde, trebuie furnizate motivele, cum ar fi existența unor informații suplimentare sau decizia de asigurare a unui nivel mai ridicat de protecție.

Măsura ar trebui să se bazeze pe date științifice sau dacă este cazul, pe alte informații (de exemplu, informații provenite de la un organism internațional și cuprinse în rapoarte, decizii, studii etc.), care ar trebui să ofere o bază rațională pentru măsură, observată clar în urma unei evaluări corespunzătoare. Dacă se bazează pe conceptul precauției (pe motivul că anumite informații științifice nu sunt încă disponibile), măsura ar trebui să se bazeze pe toate informațiile pertinente disponibile și să conțină dispoziții privind obținerea informațiilor necesare pentru o evaluare mai completă și privind posibilitatea reexaminării.

Probabilitatea ca preocupările să fie acceptate ca motive legitime de acțiune este mai mare în cazul preocupărilor care au o dimensiune mondială și care sunt recunoscute la nivel internațional de către cel puțin o parte din comunitatea internațională (de exemplu, schimbările climatice, declinul biodiversității, RAM).

Normele din GATT menționate mai sus sunt detaliate în Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului (Acordul BTC), care conține norme referitoare la discriminare (articolul 2.1) și la necesitate (articolul 2.2). În acordul menționat se precizează că reglementările tehnice nu trebuie să fie mai restrictive pentru comerț decât este necesar pentru îndeplinirea unor obiective legitime, cum ar fi cerințele de securitate națională, prevenirea practicilor înșelătoare, protecția sănătății sau a siguranței umane, a vieții sau sănătății animalelor sau plantelor ori a mediului. Când își elaborează reglementările tehnice, membrii OMC trebuie să ia în considerare, printre altele, informațiile științifice și tehnice disponibile.

Acordul BTC nu se aplică reglementărilor privind PPM independente de produs (deoarece definiția din anexa 1 se referă la „caracteristicile produsului sau procesele și metodele de producție aferente acestora”). Acordul se aplică însă măsurilor având ca obiect terminologia, simbolurile, ambalarea, marcarea sau etichetarea, dat fiind că măsurile de acest fel se aplică unui produs, unui proces sau unei metode de producție. Dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al Acordului BTC, măsura în cauză va fi analizată în cadrul respectiv. Articolul XX din GATT nu se aplică în cazul unei încălcări a Acordului BTC, întrucât elementele articolului XX din GATT sunt deja integrate efectiv în articolele 2.1 și 2.2 din Acordul BTC.

Articolul XX litera (b) din GATT este detaliat, la rândul său, în Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare (Acordul SPS), care conține, de asemenea, dispoziții referitoare la discriminarea nejustificată (articolele 2.3 și 5.5) și la necesitate (articolele 2.2 și 5.6). Cu toate acestea, astfel cum se menționează în anexa A, Acordul SPS se aplică numai anumitor riscuri specifice care apar *pe teritoriul* statului care reglementează.

În concluzie, sub rezerva îndeplinirii tuturor condițiilor menționate mai sus, reglementările naționale privind PPM ar putea fi considerate compatibile cu normele OMC.

3.2. Standardele și angajamentele internaționale în materie de sănătate și de mediu

Amplificarea din ultimele decenii a comerțului internațional cu produse agroalimentare a creat necesitatea de a se elabora standarde la nivel internațional pentru facilitarea schimburilor internaționale. Mai multe organizații internaționale joacă un rol important în elaborarea unor standarde alimentare mondiale, în special în ceea ce privește siguranța alimentară și protecția consumatorilor. Nu există însă un forum specializat, care să se ocupe de standarde de sustenabilitate/de mediu aplicabile alimentelor. Prezentarea generală de mai jos se axează pe organizațiile internaționale existente care își desfășoară activitatea în domeniul standardelor de sănătate și de mediu și pe angajamente legate de producția alimentară. După cum s-a menționat mai sus, probabilitatea ca preocupările să fie acceptate ca motive legitime de acțiune este mai mare în cazul preocupărilor care au o dimensiune mondială și care sunt recunoscute la nivel internațional de către cel puțin o parte din comunitatea internațională.

În domeniul siguranței alimentare și al sănătății animalelor și plantelor, primele trei organisme internaționale de standardizare, recunoscute de OMC în Acordul SPS, sunt, ca importanță, Comisia Codex Alimentarius, Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor și Secretariatul Convenției internaționale pentru protecția plantelor.

Comisia Codex Alimentarius (CAC) a fost instituită de Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) și de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), ca răspuns la preocupările crescânde ale consumatorilor privind potențialele pericole pentru sănătate legate de produsele alimentare și la proliferarea reglementărilor naționale în materie de siguranță alimentară, care constituie o piedică în calea comerțului internațional. Pe parcursul celor aproape 60 de ani de când funcționează fără întrerupere, Comisia Codex Alimentarius a adoptat peste 200 de standarde alimentare, precum și orientări, coduri de bună practică privind igiena, etichetarea, alimentele produse din organisme modificate genetic, RAM, nivelurile maxime ale contaminanților din alimente sau ale aditivilor alimentari, limitele maxime ale reziduurilor de pesticide sau ale reziduurilor de medicamente de uz veterinar din alimente. În 2021, Grupul operativ privind RAM din cadrul Comisiei Codex Alimentarius a elaborat un ghid bazat pe date științifice, pentru a permite gestionarea coerentă a RAM de-a lungul lanțului alimentar.

Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor (OIE⁴¹) stabilește standarde internaționale privind sănătatea animalelor, bunăstarea animalelor și producția animalieră, inclusiv RAM. OIE abordează RAM și prin intermediul Alianței cvadripartite, o cooperare consolidată între OMS, FAO, Programul ONU pentru Mediu (UNEP) și OIE, pe baza mandatului lor principal

⁴¹ Organizația și-a păstrat acronimul consacrat, care corespunde denumirii *Office International des Epizooties* (Oficiul Internațional de Epizootii).

de a aborda gama largă de nevoi ale răspunsului global împotriva RAM. În al 7-lea său plan strategic pentru perioada 2021-2025⁴², OIE subliniază că, deși constituie principalul său mandat, îmbunătățirea sănătății și bunăstării animalelor va contribui la ocrotirea viitorului omenirii. În plus, aducerea unei contribuții la obiectivele mondiale, prin îmbunătățirea sustenabilității producției animaliere, continuă să fie unul dintre obiectivele principale ale OIE.

Convenția internațională pentru protecția plantelor (CIPP) este un tratat interguvernamental semnat de peste 180 de țări, al cărui scop este protejarea resurselor vegetale ale lumii împotriva răspândirii și introducerii organismelor dăunătoare plantelor și prin care se promovează un comerț sigur. Convenția a introdus, ca instrument principal pentru atingerea obiectivelor sale, standarde internaționale pentru măsurile fitosanitare, devenind astfel singura organizație mondială de standardizare în domeniul sănătății plantelor. În cadrul său strategic pentru perioada 2020-2030, CIPP prevede următoarele obiective strategice: (a) consolidarea securității alimentare la nivel mondial și mărirea productivității agricole durabile, (b) protejarea pădurilor și a mediului împotriva impactului organismelor dăunătoare plantelor și (c) facilitarea dezvoltării comerțului și a creșterii economice în condiții de siguranță.

UE cooperează strâns și cu Organizația pentru Alimentație și Agricultură (FAO) în ceea ce privește agricultura, pescuitul, silvicultura, biodiversitatea, securitatea alimentară, crizele alimentare și siguranța alimentară. În 2021, UE și FAO au convenit, în cadrul dialogului lor strategic, să își intensifice eforturile comune privind agendele lor comune de transformare a sistemelor agroalimentare, astfel încât acestea să devină mai favorabile incluziunii, mai eficiente, mai reziliente și mai durabile. FAO a publicat diverse orientări privind durabilitatea acvaculturii⁴³, gestionarea solurilor și sistemele alimentare durabile⁴⁴, oferind o definiție a sistemului alimentar durabil, oferind argumente pentru o abordare holistică, acordând atenție interconexiunilor dintre aspectele sociale, de mediu și economice ale sistemelor agroalimentare, limitărilor care caracterizează abordările actuale și nevoii de schimbare.

Eforturile de mai sus întreprinse de UE pentru a lua măsuri cu impact pentru combaterea RAM reflectă, de asemenea, recunoașterea internațională de către Grupul de coordonare interagenții privind RAM (un grup ad-hoc al ONU din care fac parte experți din cadrul FAO, OMS și OIE) a faptului că sunt necesare acțiuni urgente pentru limitarea RAM, începând cu eliminarea treptată a utilizării antimicrobienele în scopul stimulării creșterii animalelor și cu stabilirea de măsuri pentru menținerea eficienței antimicrobienele cu cea mai mare importanță pentru medicina umană.

⁴² https://web.oie.int/downld/SG/2020/A_88SG_14_StrategicPlan.pdf.

⁴³ La articolul 9 din Codul de conduită responsabilă privind activitățile din sectorul pescăresc, elaborat de FAO, sunt stabilite anumite principii de acvacultură responsabilă, printre care se numără și reglementarea utilizării în acvacultură a factorilor de producție chimici care sunt periculoși pentru sănătatea umană și pentru mediu. FAO a publicat mai multe ghiduri privind practicile sustenabile. UE sprijină în prezent progresele în direcția unor orientări cuprinzătoare și ambițioase pentru o acvacultură durabilă în contextul FAO, în concordanță cu Orientările strategice pentru acvacultura din UE.

⁴⁴ FAO (2018), Sustainable food systems: concept and framework (Sisteme alimentare durabile – Concept și cadru), Roma.

Comitetul pentru securitatea alimentară mondială (CSA), un forum creat de ONU pentru reexaminarea și monitorizarea politicilor în materie de securitate alimentară, este, la rândul său, implicat activ în tranziția către sisteme alimentare durabile⁴⁵.

Cadrul strategic pentru biodiversitate 2010-2020⁴⁶ al Convenției privind diversitatea biologică (CBD) cuprinde diverse obiective cu relevanță în contextul standardelor și al comerțului cu alimente, în special obiectivul 7 privind agricultura, acvacultura și silvicultura durabile și obiectivul 8 privind poluarea, inclusiv excesul de nutrienți.

Inițiativa internațională privind polenizatorii, lansată în cadrul CBD și pusă în aplicare de FAO începând din 2000, este principalul instrument de politică prin care se abordează amenințările pentru polenizatori la nivel mondial. Polenizatorii fac parte integrantă din ecosistemele sănătoase⁴⁷, în special din ecosistemele agricole⁴⁸. Fără polenizatori, culturile și speciile de plante sălbatice a căror polenizare depinde de animale ar intra în declin și multe dintre ele ar sfârși prin a dispărea⁴⁹. În ciuda importanței lor, polenizatorii sunt în declin ca număr și diversitate în UE și la nivel mondial, numeroase specii fiind amenințate cu dispariția⁵⁰. În raportul de evaluare privind polenizatorii elaborat de Platforma

⁴⁵ A se vedea, de exemplu, CSA (2014), Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems (Principii pentru investiții responsabile în agricultură și în sistemele alimentare), Roma; CSA (2021), CFS Voluntary Guidelines on Food Systems and Nutrition (Orientări voluntare ale CSA privind sistemele alimentare și nutriția), Roma; Grupul de experți la nivel înalt al CSA (HLPE) (2019), Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security (Abordări agroecologice și alte abordări inovatoare pentru o agricultură și sisteme alimentare durabile care sporesc securitatea alimentară și îmbunătățesc nutriția. Un raport elaborat de Grupul de experți la nivel înalt privind securitatea alimentară și nutriția al Comitetului pentru securitatea alimentară mondială), Roma; HLPE (2020), Food security and nutrition: building a global narrative towards 2030. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security (Securitatea alimentară și nutriția: crearea unui discurs mondial în orizontul anului 2030. Un raport elaborat de Grupul de experți la nivel înalt privind securitatea alimentară și nutriția al Comitetului pentru securitatea alimentară mondială), Roma.

⁴⁶ <https://www.cbd.int/sp/>.

⁴⁷ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Inițiativa UE privind polenizatorii”, COM(2018) 395 final și documentul de lucru însoțitor al serviciilor Comisiei, SWD(2018) 302 final/2.

⁴⁸ FAO (2019), State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture (Situația biodiversității mondiale pentru alimentație și agricultură), Roma.

⁴⁹ 5-8 % din producția vegetală actuală, cu o valoare de piață anuală de 235-577 de miliarde USD (cifre din 2015) este atribuită în mod direct polenizatorilor [a se vedea IPBES (2016), nota 50, p. 4 și 154].

⁵⁰ IPBES (2016), The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production (Raportul de evaluare al Platformei interguvernamentale științifico-politice privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice privind polenizatorii, polenizarea și producția de alimente), Potts S. G., Imperatriz-Fonseca V. L. și H. T. Ngo (eds), Secretariatul Platformei interguvernamentale științifico-politice privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice, Bonn. IPBES este un organism consultativ științific înființat în temeiul CBD. A se vedea, de asemenea, CBD (2007), Pollinators: Key issues (Polenizatori: aspecte-cheie) (<https://www.cbd.int/agro/pollinatorkeyissues.shtml>); S. Fryday, K. Tiede și J. Stein (2015), Scientific services to support EFSA systematic reviews: Lot 5 Systematic literature review on the neonicotinoids (namely active substances clothianidin, thiamethoxam and imidacloprid) and the risks to bees [Servicii științifice în sprijinul recenziilor sistematice efectuate de EFSA – Recenzia sistematică a datelor din literatura de specialitate privind neonicotinoidele (și anume substanțele active clotianidin, tiametoxam și imidacloprid) și riscurile pentru albine – Lotul nr. 5]. Materiale conexe ale EFSA, 2015:EN-756; FAO (2019), Declining bee populations pose threat to global food security and nutrition (Declinul populațiilor de albine amenință securitatea alimentară și nutriția la nivel mondial) (<https://www.fao.org/news/story/en/item/1194910/icode/>).

interguvernamentală științifico-politică privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice⁵¹ se menționează schimbarea utilizării terenurilor, agricultura intensivă și utilizarea pesticidelor, poluarea mediului, speciile alogene invazive, agenții patogeni și schimbările climatice ca fiind principalele amenințări la adresa polenizatorilor.

În plus, Convenția de la Stockholm privind poluanții organici persistenți (POP) este un acord multilateral pentru protejarea sănătății umane și a mediului împotriva substanțelor chimice care rămân multă vreme intacte în mediu, se răspândesc pe o arie geografică largă, se acumulează în oameni și în speciile de floră și faună sălbatică și au efecte nocive asupra sănătății umane și a mediului. Alături de Protocolul privind POP al Comisiei Economice pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite⁵² (CEE-ONU), Convenția de la Stockholm stabilește regimuri internaționale stricte pentru POP incluși pe listă (16 în Protocolul CEE-ONU și 31 în Convenția de la Stockholm), dintre care mulți sunt pesticide. Producția și utilizarea acestor substanțe trebuie fie eliminate, fie sever restricționate. În ciuda faptului că mulți POP au fost interziși cu ani în urmă, ei pot fi găsiți în continuare în mediu, ca urmare a persistenței lor.

În sfârșit, acordurile voluntare, inițiativele sau codurile întreprinderilor și ale entităților private, precum și sistemele private de asigurare a sustenabilității au și ele un rol în promovarea aplicării standardelor de mediu și de bunăstare a animalelor în cadrul lanțurilor valorice globale, în special în ceea ce privește comerțul din sectorul agroalimentar. Deși au apărut inițial în domeniul siguranței alimentare, sistemele private de asigurare a sustenabilității s-au extins din ce în ce mai mult, acoperind în prezent aspecte legate de mediu sau de bunăstarea animalelor (de exemplu, GLOBALG.A.P.). Un alt exemplu de inițiativă privată este „Roundtable on Sustainable Palm Oil”⁵³, care reunește producători, prelucrători sau comercianți de ulei de palmier, fabricanți, comercianți cu amănuntul, investitori și organizații neguvernamentale de mediu și sociale, în vederea dezvoltării și a punerii în aplicare a unor sisteme globale de sustenabilitate pentru uleiul de palmier.

4. DOMENIILE DE ACȚIUNE A UE

4.1. Forumurile multilaterale

În Pactul verde european s-a subliniat importanța unui răspuns global la provocările globale, cum ar fi schimbările climatice și degradarea mediului, și s-a lansat apelul ca UE să continue să promoveze și să pună în aplicare politici ambițioase în domeniul mediului și al climei în întreaga lume. În Strategia „De la fermă la consumator” s-a stabilit, în plus, că unul dintre obiectivele UE este să promoveze, în cadrul organismelor de standardizare, tranziția globală către sisteme alimentare durabile și să conducă activitatea desfășurată pentru elaborarea unor standarde internaționale de sustenabilitate. În forumurile multilaterale, UE s-a numărat printre părțile care au insistat cel mai mult asupra urgenței tranziției către sisteme alimentare durabile. UE trebuie să își asume un rol de lider în asigurarea unor acțiuni concrete în acest scop, iar cel mai eficace instrument pentru realizarea acestui lucru este puterea necoercitivă normativă de care dispune, în calitate de important organism de standardizare și fiind unul dintre cei mai mari exportatori și importatori de produse agroalimentare din lume.

⁵¹ IPBES (2016), a se vedea nota 50.

⁵² Protocolul de la Aarhus privind poluanții organici persistenți, adoptat în 1998 în completarea Convenției de la Geneva privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi.

⁵³ <https://rspo.org/>.

Secțiunea 3.2 a oferit o imagine de ansamblu a organizațiilor și inițiativelor existente în domeniul sistemelor agroalimentare durabile. În prezenta secțiune sunt identificate principalele domenii de acțiune la nivel multilateral care sunt deosebit de importante pentru urmărirea de către UE a obiectivelor legate de tranziția globală către sisteme alimentare durabile.

Acțiuni întreprinse ca urmare a summitului ONU privind sistemele alimentare

Durabilitatea sistemelor alimentare este un aspect orizontal care unește majoritatea provocărilor actuale în materie de climă și mediu. Spre deosebire de domenii precum biodiversitatea sau schimbările climatice, nu există convenții sau acorduri internaționale cadru privind sistemele alimentare durabile, care să încurajeze elaborarea de politici integrate, și nici organisme științifice independente, ale căror contribuții să fie incluse în procesul de elaborare a politicilor (după modelul Grupului interguvernamental privind schimbările climatice sau al Platformei interguvernamentale științifico-politice privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice). În acest context, **summitul ONU privind sistemele alimentare** din 2021 a jucat un rol important în consolidarea acțiunilor și în reunirea diverselor discuții multilaterale pe tema alimentelor.

În acest context, Comisia a instituit un grup de experți având ca misiune analizarea nevoilor și a opțiunilor în ceea ce privește un cadru interconectat și coerent pentru consolidarea interfețelor internaționale dintre știință și politici în domeniul sistemelor alimentare⁵⁴. Conform nevoilor identificate, UE sprijină îmbunătățirea rolului de interfață între știință și politici pe care îl are Comitetul pentru securitatea alimentară mondială.

UE s-a angajat, de asemenea, să dialogheze cu „Centrul de coordonare în domeniul sistemelor alimentare” – aflat în stadiul de propunere. „Centrul”, găzduit de FAO, va îndeplini o funcție de coordonare în vederea grupării și a corelării cunoștințelor generale și de specialitate în materie de sisteme alimentare, cunoștințe necesare pentru sprijinirea progreselor în realizarea ODD-urilor la nivel național, urmând ca o dată la doi ani să aibă loc o reuniune mondială de evaluare a progreselor înregistrate.

În sfârșit, UE este implicată în mai multe coaliții/inițiative de acțiune⁵⁵ apărute în urma summitului ONU privind sistemele alimentare. În paralel, Comisia pregătește în prezent o „cale a UE”, pe care o va publica și prin care Strategia „De la fermă la consumator” va fi inclusă în dezbaterile internaționale generale, iar acțiunile UE vor deveni mai vizibile.

Organisme ONU și CBD

În același timp, CBD, FAO și alte agenții ale ONU menționate în secțiunea 3.2 continuă să joace un rol în promovarea agendei internaționale cu privire la diferite aspecte ale sistemelor

⁵⁴ Comisia Europeană (2021), [*Everyone at the table: co-creating knowledge for food systems transformation*](#) (Toată lumea la masă – Co-crearea de cunoștințe pentru transformarea sistemelor alimentare), Webb, P. și R. Sonnino (eds), Oficiul pentru Publicații.

⁵⁵ UE este implicată în următoarele coaliții/inițiative de acțiune: „Food is never waste” (Combaterea risipei de alimente), „Healthy Diets from Sustainable Food Systems for Children and All” (O alimentație sănătoasă, bazată pe sisteme alimentare durabile pentru copii și pentru întreaga populație), „School Meals Coalition” (Coaliția pentru mese în școli), „Aquatic and Blue foods” (Alimente acvatice și albastre), „Agroecology” (Agroecologia), „Zero Hunger” (Fără foamete), „Fighting food crises along the Humanitarian, Development and Peace Nexus” (Combaterea crizelor alimentare prin conexiunea dintre domeniul umanitar, dezvoltare și pace), și „Sustainable Productivity Growth” (Creșterea durabilă a productivității).

alimentare durabile, prin elaborarea de obiective, orientări și recomandări referitoare la metodele de producție durabile în agricultură, acvacultură și la producția alimentară. UE va continua să sprijine în mod proactiv toate inițiativele care conduc la sisteme alimentare mai durabile la nivel mondial.

Deosebit de importantă în acest context este a 15-a Conferință a părților (COP15) la CBD, care urmează să adopte cadrul global post-2020 pentru biodiversitate. Proiectul⁵⁶ în curs de negociere include obiective pentru aceleași aspecte incluse în Strategia UE privind biodiversitatea și în Strategia „De la fermă la consumator”, inclusiv obiective măsurabile de reducere a utilizării nutrienților și a pesticidelor. UE urmărește ca în noul cadru global să fie incluse obiective măsurabile, în concordanță cu obiectivele UE.

Organizația Mondială a Comerțului

UE s-a angajat în reforma prin care **OMC** ar trebui să devină un sistem comercial multilateral mai durabil și mai eficace. UE impulsionează inițiativele și acțiunile care promovează considerațiile climatice, considerațiile de mediu și alte considerații de durabilitate în cadrul diferitelor funcții ale OMC. UE sprijină, în cadrul discuțiilor internaționale pe tema comerțului și a mediului, o interpretare a dispozițiilor relevante ale OMC prin care se recunoaște dreptul membrilor de a oferi răspunsuri eficace la provocările globale, în special schimbările climatice, declinul biodiversității și poluarea mediului.

De asemenea, UE își asumă un rol de lider în integrarea aspectelor de durabilitate în comitetele relevante ale OMC. Comitetul privind comerțul și mediul (CTE) al OMC reprezintă principalul forum de discuții privind măsurile comerciale și de mediu. De la publicarea Pactului verde european, Comisia a făcut prezentări în cadrul fiecărei reuniuni a CTE cu privire la propunerile legislative relevante pentru comerț.

Dezbaterile structurate privind comerțul și durabilitatea mediului (*Trade and Environmental Sustainability Structured Discussions* - TESSD), lansate în noiembrie 2020, au scopul de a completa activitățile existente ale CTE și ale altor comitete și organe relevante ale OMC. În cadrul TESSD se discută măsurile de mediu care au legătură cu comerțul și se analizează posibilitățile de acțiuni voluntare. Discuțiile au acoperit numeroase subiecte, cuprinzând și o sesiune tematică referitoare la alimentele și agricultura sustenabile⁵⁷. Durabilitatea lanțurilor de aprovizionare face parte din activitatea TESSD. În decembrie 2021 a fost adoptată Declarația ministerială privind comerțul și durabilitatea mediului⁵⁸, în care sunt definite activitățile viitoare. Faptul că peste 86 % din comerțul mondial este reprezentat de cosponsori demonstrează rolul important pe care îl are OMC în promovarea dezvoltării durabile. UE conduce eforturile în cadrul TESSD.

Referitor în mod specific la sistemele alimentare, în cadrul OMC nu există un forum specializat în care să poată fi elaborată o abordare coerentă a aspectelor legate de comerț ale tranziției către sisteme alimentare durabile. Întrucât numeroase discuții privind comerțul cu alimente au loc în cadrul Comitetului pentru măsuri sanitare și fitosanitare (SPS), UE a insistat în mod activ asupra lărgirii temelor de discuții din cadrul Comitetului SPS prin

⁵⁶ <https://www.cbd.int/article/draft-1-global-biodiversity-framework>.

⁵⁷ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/INF/TESSD/R4.pdf&Open=True>.

⁵⁸ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/MIN21/6R2.pdf&Open=True>.

inclusiunea altor aspecte legate de tranziția către sisteme alimentare durabile în legătură cu comerțul internațional și – în acest scop – asupra întocmirii unui program de lucru⁵⁹.

Organisme internaționale de standardizare

Având în vedere rolul central pe care îl are la nivel mondial **Comisia Codex Alimentarius** (CAC) în ceea ce privește stabilirea de standarde alimentare, contribuind atât la protejarea consumatorilor din întreaga lume, cât și la facilitarea comerțului mondial cu produse alimentare, Codex Alimentarius ar putea juca un rol major în adoptarea la nivel mondial a unor standarde de sustenabilitate, adăugând în deliberările sale o dimensiune de mediu.

Unul dintre principiile esențiale care stau la baza activității de standardizare desfășurate în cadrul Codex Alimentarius este justificarea științifică și utilizarea analizei riscurilor pentru siguranța alimentară. Textele din Codex Alimentarius trebuie să se bazeze pe analize științifice, efectuate în principal de organisme de experți ale FAO/OMS⁶⁰, formate din experți independenți din întreaga lume. În conformitate cu normele din Codex Alimentarius, în cursul procesului decizional din cadrul Codex Alimentarius pot fi luați în considerare alți factori legitimi (în afară de evaluarea științifică a riscurilor), care sunt relevanți pentru protecția sănătății și practicile comerciale echitabile, cu condiția ca respectivii factori să poată fi acceptați la nivel mondial (sau la nivel regional, în cazul standardelor regionale)⁶¹.

Viziunea UE asupra evoluției Codex Alimentarius și poziția sa cu privire la necesitatea de integrare a unor considerații de durabilitate în activitatea Comisiei Codex Alimentarius au fost prezentate în concluziile Consiliului adoptate în februarie 2022⁶². În concluzii se recunoaște rolul esențial pe care îl are Comisia Codex Alimentarius în facilitarea tranziției globale către sisteme alimentare durabile și se face apel la integrarea într-o mai mare măsură a considerațiilor de durabilitate în standardele alimentare globale stabilite de Codex Alimentarius, în concordanță cu angajamentele asumate de membrii Codex Alimentarius la nivel internațional.

În același timp, pe lângă aceste eforturi orizontale, UE va continua să se implice în elaborarea a diverse standarde individuale ale Codex Alimentarius, care sunt importante din punctul de vedere al durabilității.

În mod similar cu poziția adoptată în cadrul Comisiei Codex Alimentarius, UE va continua să sprijine activitățile desfășurate de alte organisme internaționale relevante de standardizare. Printre aceste activități se numără activitatea desfășurată de **CIPP** pentru elaborarea unor standarde internaționale de protecție a plantelor ca răspuns la actualele provocări pentru climă

⁵⁹ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/G/SPS/GEN1969.pdf&Open=True>.

Conferința ministerială este organul decizional de cel mai înalt nivel al OMC și se întrunește, de obicei, o dată la doi ani.

⁶⁰ Principalele organisme FAO/OMS care efectuează evaluări ale riscurilor pentru Codex Alimentarius sunt Comitetul mixt FAO/OMS de experți pentru aditivi alimentari (JECFA), reuniunile comune FAO/OMS privind reziduurile de pesticide (JMPR), reuniunea comună FAO/OMS la nivel de experți privind evaluarea riscurilor microbiologice (JEMRA) și reuniunile comune FAO/OMS la nivel de experți privind nutriția (JEMNU).

⁶¹ CAC (2019), *Procedural Manual 27th edition, Appendix: General Decisions, Statements of Principle Concerning the Role of Science in Codex Decision-Making Process and the Extent to Which Other Factors Are Taken Into Account* (Manual de procedură – A 27-a ediție; Apendice – Decizii generale, declarații de principii cu privire la rolul științei în procesul decizional din cadrul Codex Alimentarius și la măsura în care sunt luați în considerare alți factori), FAO/OMS, Roma.

⁶² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6298-2022-INIT/ro/pdf>.

și mediu, precum și eforturile depuse de **OIE** pentru mărirea gradului de bunăstare a animalelor la nivel mondial prin adoptarea de noi standarde internaționale în materie de bunăstare a animalelor și prin consolidarea punerii în aplicare a standardelor existente, în special prin sprijinirea Strategiei mondiale a OIE pentru bunăstarea animalelor⁶³ și a punerii în aplicare a celui de Al treilea plan de acțiune al Platformei OIE privind bunăstarea animalelor pentru Europa (2021-2023)⁶⁴.

4.2. Cooperarea bilaterală și acordurile comerciale⁶⁵

Cooperarea bilaterală

UE urmărește obiectivul unei **cooperări** specifice cu partenerii care sunt dispuși să mărească durabilitatea și calitatea producției lor locale (ceea ce presupune și o mai bună gestionare a conformității cu standardele UE și măsuri de majorare a valorii produselor lor pe piața mondială). Prin politica sa de cooperare cu țările în curs de dezvoltare, UE sprijină programele de consolidare a capacităților care vizează întărirea sistemelor sanitare și fitosanitare ale exporturilor agricole din respectivele țări. În această privință, programele respective contribuie la respectarea standardelor UE și sprijină tranziția către sisteme alimentare durabile. Inițiativa UE privind producția durabilă de cacao, dezvoltată alături de Côte d'Ivoire și Ghana, este un exemplu de abordare sectorială care vizează sprijinirea producției durabile de cacao în aceste țări și care cuprinde aspecte sociale, economice și de mediu.

Împreună cu partenerii doritori, UE s-a angajat să analizeze posibilitățile de extindere a cooperării pentru a acoperi întregul sector agricol și pentru a sprijini tranziția către sisteme alimentare durabile, astfel cum se prevede în Strategia „De la fermă la consumator”. În acest scop, Comisia organizează în 2022 o serie de seminare (discuții preliminare) cu țări terțe, pentru identificarea domeniilor de interes comun.

Acordurile comerciale

Unul dintre principiile de bază ale OMC este acela că țările nu pot face discriminări între partenerii lor comerciali. Schimburile comerciale se desfășoară pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate (CNF). OMC prevede însă anumite excepții de la acest principiu: de exemplu, țările pot încheia acorduri de liber schimb (ALS) sau pot acorda țărilor în curs de dezvoltare un acces preferențial pe piață sub forma unor reduceri tarifare specifice. UE a încheiat un număr mare de acorduri comerciale bilaterale preferențiale pentru liberalizarea comerțului cu țări terțe. De fapt, aproape jumătate⁶⁶ din importurile agroalimentare ale UE sunt supuse normelor stabilite în acorduri comerciale, inclusiv în sistemul generalizat de preferințe tarifare (SGP) – un regim comercial special pentru țările cu venituri medii scăzute și inferioare.

Acordurile comerciale bilaterale sunt în primul rând un instrument de mărire a fluxurilor comerciale și investiționale bidirecționale, dar pot fi utilizate și pentru încurajarea

⁶³ <https://www.oie.int/app/uploads/2021/03/en-oie-aw-strategy.pdf>.

⁶⁴ https://rr-europe.oie.int/wp-content/uploads/2021/10/3rd_action_plan_oie_platform_animal_welfare_europe_adopted.pdf.

⁶⁵ Cu excepția acvaculturii, domeniul pescuitului este exclus din domeniul de aplicare al prezentei analize.

⁶⁶ În 2020, importurile efectuate în cadrul acordurilor comerciale sau al sistemului generalizat de preferințe tarifare au reprezentat 47,5 % din importurile agroalimentare (sursa: Eurostat).

partenerilor UE să înregistreze progrese în domeniul dezvoltării durabile și al politicilor globale. Acesta este motivul pentru care acordurile comerciale mai recente ale UE conțin un **capitol consacrat comerțului și dezvoltării durabile (CDD)**, în care sunt prevăzute angajamente obligatorii de respectare a acordurilor multilaterale în domeniul muncii și al mediului (inclusiv al climei) și de abținere de la coborârea standardelor de muncă și de mediu în scopul atragerii comerțului. În acordurile comerciale sunt prevăzute mijloace de rectificare a situațiilor în care țara parteneră nu respectă aceste condiții. În plus, Comisia a propus ca UE să includă în toate acordurile comerciale viitoare, ca element esențial, respectarea Acordului de la Paris. În consecință, nerespectarea angajamentelor de la Paris poate conduce la suspendarea unilaterală de către UE a acordurilor care conțin astfel de dispoziții.

Din 2011, ALS-urile (cu Canada, America Centrală, Columbia/Peru/Ecuador, Georgia, Japonia, Coreea, Moldova, Ucraina, Singapore, Regatul Unit și Vietnamul) includ capitole privind CDD. Planul de acțiune în 15 puncte privind comerțul și dezvoltarea durabilă⁶⁷, adoptat în 2018, a ghidat îmbunătățirea punerii în aplicare și a asigurării respectării capitolelor privind CDD din ALS-urile UE. Astfel cum s-a anunțat în Comunicarea privind revizuirea politicii comerciale, Comisia efectuează o revizuire a acestui plan de acțiune, care acoperă toate aspectele relevante ale punerii în aplicare și ale asigurării respectării dispozițiilor privind CDD⁶⁸. În conformitate cu strategia, UE trebuie, de asemenea, să asigure punerea în aplicare și asigurarea respectării depline a dispozițiilor privind CDD din toate acordurile comerciale.

De-a lungul anilor, în ALS-uri au fost adăugate angajamente privind cooperarea în domeniul **bunăstării animalelor** și al **RAM**. În ceea ce privește bunăstarea animalelor, acordurile se axează pe animalele de fermă, în vederea îmbunătățirii înțelegerii reciproce a actelor cu putere de lege și a normelor administrative respective și a punerii lor în aplicare, precum și pe schimbul de informații, cunoștințe de specialitate și experiență în acest domeniu. În ceea ce privește combaterea rezistenței la antimicrobiene, în ALS-uri sunt avute în vedere cooperarea, colaborarea și schimbul de informații pentru promovarea utilizării prudente și responsabile a antibioticelor în practicile veterinare și zootehnice. UE promovează, de asemenea, eliminarea treptată a utilizării antibioticelor ca promotori de creștere.

Obiectivul Strategiei „De la fermă la consumator” este asigurarea unui „capitol ambițios în materie de durabilitate în toate acordurile comerciale bilaterale ale UE”. Noul **capitol privind sistemele alimentare durabile (SAD)** se bazează pe experiență pozitivă înregistrată în ceea ce privește dispozițiile de cooperare consacrate în ALS-urile anterioare. Acest capitol reprezintă totuși o schimbare importantă în paradigma cooperării dintre părți, dat fiind că se trece de la o abordare tematică la una holistică, care cuprinde întregul lanț alimentar și se axează pe tranziția către sisteme alimentare durabile. În acest scop, capitolul privind SAD

⁶⁷ Comisia Europeană (2018), [*Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of Trade and Sustainable Development chapters in EU Free Trade Agreements*](#) (Feedback și calea de urmat pentru îmbunătățirea punerii în aplicare și a asigurării respectării capitolelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă din acordurile de liber schimb ale UE).

⁶⁸ Unul dintre elementele evaluării este un studiu comparativ în care se examinează cum sunt puse în aplicare capitolele privind CDD și – la nivel mai global – actele cu putere de lege din domeniul climei, domeniul social și domeniul muncii și cum se asigură respectarea acestora în țările din lumea întreagă: Velut, J. B. et al. (2022), [*Comparative Analysis of Trade and Sustainable Development Provisions in Free Trade Agreements*](#) (Analiză comparativă a dispozițiilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă din acordurile de liber schimb).

include dispoziții de cooperare în toate etapele lanțului alimentar, de la producție până la consum, în vederea reducerii risipei și deșeurilor alimentare, dispoziții de combatere a fraudei alimentare și dispoziții de cooperare în cadrul forumurilor multilaterale și al științelor alimentare în domeniul bunăstării animalelor, al combaterii rezistenței la antimicrobiene și al reducerii utilizării îngrășămintelor și a pesticidelor chimice. Comisia va continua să propună un capitol referitor la sistemele alimentare durabile în viitoarele acorduri comerciale ale UE. Capitolul privind SAD a fost deja convenit cu Chile și este în curs de negociere cu Australia, Indonezia și Noua Zeelandă.

În cadrul ALS-urilor este posibil, de asemenea, ca **preferințele tarifare să fie condiționate** de îndeplinirea anumitor standarde, sub rezerva, desigur, a acceptării unor astfel de condiții de către celălalt partener. Această abordare a fost aplicată însă o singură dată până în prezent – în ALS-ul cu Mercosur, în cadrul căruia s-a autorizat liberalizarea tarifelor pentru ouăle cu coajă, sub rezerva respectării standardelor relevante ale UE în materie de bunăstare a animalelor pentru găinile ouătoare.

UE a încheiat și acorduri mai ambițioase, precum **acordurile de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare** cu Georgia, Moldova și Ucraina. Aceste acorduri includ unele angajamente de apropiere a legislației acestor țări de dreptul UE, inclusiv de legislația privind bunăstarea animalelor. Drept urmare, în momentul punerii în aplicare, produsele importate din aceste țări vor respecta normele UE.

În plus, UE a încheiat treptat acorduri denumite „**acorduri de stabilizare și de asociere**” cu fiecare dintre partenerii din Balcanii de Vest: Albania (2009), Macedonia de Nord (2004), Muntenegru (2010), Serbia (2013), Bosnia și Herțegovina (2015) și Kosovo⁶⁹ (2016). De fapt, aceste acorduri constituie instrumentul juridic pentru alinierea la corpul legislativ al UE și pentru integrarea progresivă pe piața UE.

În plus, **Acordul comercial și de cooperare UE-Regatul Unit** include dispoziții obligatorii specifice care asigură condiții de concurență echitabile și care conțin angajamente de menținere a nivelului de protecție în diverse domenii, inclusiv în ceea ce privește gestionarea impactului generat asupra mediului de producția agricolă sau alimentară, în special prin utilizarea antibioticelor și a agenților de decontaminare.

Accesul special la piață acordat țărilor în curs de dezvoltare este o altă excepție permisă de la CNF. În afară de sistemul generalizat de preferințe tarifare (SGP) standard, prin care se elimină parțial sau total taxele vamale pentru peste două treimi din liniile tarifare în cazul țărilor cu venituri medii scăzute și inferioare, UE oferă și **sistemul generalizat de preferințe tarifare Plus (SGP+)**, prin care aceleași tarife sunt reduse la zero în cazul țărilor cu venituri medii scăzute și inferioare care pun în aplicare 27 de convenții internaționale referitoare la drepturile omului, la protecția mediului și la buna guvernare. În septembrie 2021, Comisia a adoptat propunerea legislativă privind noul SGP pentru perioada 2024-2034. Se propune extinderea listelor de convenții internaționale care trebuie respectate, prin adăugarea, printre altele, a Acordului de la Paris privind schimbările climatice.

În sfârșit, diferențierea produselor importate pe baza unor criterii de sustenabilitate se poate aplica și în absența unei preferințe comerciale – și anume atunci când schimburile comerciale

⁶⁹ Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

au loc pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate (CNF). Pentru schimburile comerciale nepreferențiale, UE aplică tarife în conformitate cu lista sa OMC. În contextul Runde Uruguay a GATT (și al altor negocieri), UE s-a angajat să respecte o serie de **contingente tarifare (CT-uri)** ale OMC, permițând ca anumite volume să fie importate la un tarif mai scăzut. Utilizarea acestor CT-uri este însoțită uneori de **condiții**. Un exemplu în acest sens îl constituie CT-urile OMC pentru carnea de vită de calitate superioară (cunoscute sub denumirea de „contingentul Hilton”)⁷⁰, la care au acces diverse țări, pentru unele dintre acestea fiind necesar ca animalele să fie hrănite exclusiv cu iarbă.

Acordurile de recunoaștere reciprocă

UE poate, de asemenea, să încheie **acorduri specifice cu țări terțe**. Unul dintre exemplele existente este agricultura ecologică. În temeiul noului regulament privind agricultura ecologică⁷¹, un produs poate fi importat pentru a fi vândut în UE ca produs ecologic dacă respectă normele de producție și control ale țării din afara UE care sunt recunoscute într-un acord bilateral de sine stătător sau într-un acord administrativ ca fiind echivalente cu cele din UE sau dacă deține un certificat eliberat de către autoritățile de control sau organismele de control relevante din țările din afara UE, prin care se confirmă că produsul îndeplinește standardele UE.

4.3. Măsurile autonome ale UE

După cum se reamintește în Comunicarea „Revizuirea politicii comerciale – O politică comercială deschisă, durabilă și fermă”, UE poate, în unele cazuri, să ia măsuri autonome referitoare la aspecte de mediu⁷² sau etice ale proceselor sau ale metodelor de producție ale produselor importate. Astfel de măsuri reflectă, de asemenea, cerințele consumatorilor europeni, care sunt tot mai mult conștienți de aspectele de mediu, sanitare, sociale și etice ale producției alimentare și care doresc să aibă posibilitatea de a alege alimente produse în mod durabil⁷³. Tendințe similare pot fi observate și în alte părți ale lumii, unde sistemele naționale de reglementare recurg la reglementări privind PPM care se aplică produselor importate.

Având în vedere dimensiunea pieței UE și volumul importurilor în UE de anumite produse de bază, unele cerințe ale UE de trecere la metode de producție mai durabile, adresate producătorilor din străinătate, pot avea un impact considerabil la nivel mondial⁷⁴.

Deși respectarea standardelor UE aplicabile în cazul importurilor agroalimentare poate fi dificilă pentru unii operatori din sectorul alimentar din țări terțe, acest efort de respectare este

⁷⁰ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 593/2013 al Comisiei din 21 iunie 2013 privind deschiderea și modul de gestionare a contingentelor tarifare pentru carnea de vită și mânzat de calitate superioară, proaspătă, refrigerată sau congelată și pentru carnea de bivol congelată, JO L 170, 22.6.2013, p. 32.

⁷¹ Regulamentul (UE) 2018/848 din 30 mai 2018 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, JO L 150, 14.6.2018, p. 1.

⁷² În Pactul verde european se afirmă: „Produsele alimentare importate care nu respectă standardele de mediu relevante ale UE nu vor fi autorizate pe piețele UE.”

⁷³ Sondaj Eurobarometru special 505, [*Making our food fit for the future – Citizens' expectations*](#), octombrie 2020.

⁷⁴ De exemplu, la analizarea despăduririi încorporate (ca externalitate) în consumul final total (dintr-un produs, un bun, un produs de bază sau un serviciu realizat, comercializat sau consumat), consumul UE reprezintă, conform calculului din anumite modele, aproximativ 10 % din cota de la nivel mondial [Comisia Europeană (2019)]. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Intensificarea acțiunii UE pentru protejarea și refacerea pădurilor la nivel mondial”, COM(2019) 352 final.

compensat de accesul la o piață deschisă de peste 400 de milioane de consumatori, de un set de măsuri de facilitare a comerțului și de prețurile mai mari plătite de consumatorii din UE în comparație cu cei de pe alte piețe. În plus, întrucât UE este o referință mondială în materie de standarde de siguranță alimentară, respectarea acestor standarde oferă acces și la alte piețe, care adesea au o valoare ridicată. Din aceste motive, în ciuda faptului că normele UE pot fi considerate stricte, exporturile către UE continuă să înregistreze o tendință ascendentă.

Pe lângă măsurile privind bunăstarea animalelor, care sunt deja în vigoare (a se vedea secțiunea 2.2), la nivelul UE sunt în curs de elaborare o serie de acte juridice sau propuneri legislative care vizează limitarea metodelor de producție în funcție de criterii precum bunăstarea animalelor sau protecția mediului.

În primul rând, Comisia a propus un regulament referitor la **produsele care nu implică defrișări**⁷⁵, bazat pe un sistem de norme privind diligența necesară obligatorie. Prin propunerea respectivă se urmărește prevenirea defrișărilor și a degradării pădurilor asociate cu produse de bază și alte produse introduse pe piața UE, cum ar fi soia, bovinele, uleiul de palmier, cacaoa, cafeaua și lemnul. Obiectivul este să se reducă la minimum consumul de produse provenite din lanțuri de aprovizionare asociate cu defrișări sau cu degradarea pădurilor și să se mărească, la nivelul UE, cererea de produse de bază și alte produse legale care „nu implică defrișări” și comerțul cu acestea. În propunere sunt abordate defrișările, legale și ilegale, și degradarea pădurilor, cauzate de producția acestor produse de bază. Pentru a verifica dacă produsele de bază sau alte produse sunt produse care nu implică defrișări, operatorii și autoritățile vor putea utiliza coordonate de geolocalizare și monitorizarea electronică de la distanță prin intermediul imaginilor prin satelit. Parteneriatele și cooperarea internațională eficientă cu țările producătoare și consumatoare și în cadrul forurilor bilaterale și multilaterale sunt fundamentale pentru promovarea tranziției către o producție agricolă durabilă și o gestionare durabilă a pădurilor, precum și pentru identificarea și stabilirea de comun acord a unor standarde și definiții mondiale solide.

De asemenea, Comisia a adoptat, în februarie 2022, o propunere de directivă privind **diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate**⁷⁶. Obiectivul acestei directive de a promova un comportament durabil și responsabil al întreprinderilor și de a impune întreprinderilor mai mari (IMM-urile sunt excluse din domeniul de aplicare al propunerii) o obligație generală de abordare a impactului negativ asupra drepturilor omului și a mediului în operațiunile lor și în guvernanta lor corporativă. Această obligație se referă, de asemenea, la lanțurile lor valorice din afara UE. Normele privind diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate ar urma să fie puse în aplicare prin măsuri administrative, inclusiv prin sancțiuni și ordine de conformare, precum și prin acordarea de despăgubiri pentru daunele cauzate de nerespectarea obligațiilor prevăzute în propunere.

În plus, în Strategia „De la fermă la consumator” se anunță că se „va ține cont de aspectele de mediu în evaluarea solicitărilor de **toleranțe la import pentru substanțe pesticide** care nu

⁷⁵ Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind punerea la dispoziție pe piața Uniunii a anumitor produse de bază și produse asociate cu defrișările și degradarea pădurilor, precum și exportul acestora din Uniune și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 995/2010 [COM(2021) 706 final], <https://ec.europa.eu/environment/forests/deforestation-proposal.htm>.

⁷⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/proposal-directive-corporate-sustainable-due-diligence-and-annex_en.

mai sunt aprobate în UE, respectând[u-se] totodată standardele și obligațiile impuse de OMC”⁷⁷.

Toleranțele la import sunt limitele maxime de reziduuri (LMR-uri) pentru pesticide, care se bazează pe utilizări autorizate în afara UE⁷⁸. În acest sens, se pot stabili LMR-uri pentru substanțe care nu mai sunt aprobate în UE (din alte motive decât cele legate de sănătatea publică) și care ar putea fi necesare deoarece condițiile de producție și presiunile exercitate de organisme dăunătoare pentru producătorii din țări terțe diferă de cele din UE. Se poate ca aceeași substanță să fie utilizată diferit pe aceeași cultură. Toleranțele la import se pot referi, de asemenea, la culturi care nu există în UE (de exemplu, anumite fructe sau legume exotice și cafea, cacao sau ceai) și pentru care nu sunt deci stabilite LMR-uri pe baza utilizărilor din UE.

La stabilirea LMR-urilor pentru pesticide, inclusiv pentru toleranțele la import, accentul s-a pus, până în prezent, doar pe bunele practici agricole și pe protecția consumatorilor din UE. Această cerință va continua să se aplice. Conform angajamentelor din Strategia „De la fermă la consumator”, în procesul de stabilire a LMR-urilor, inclusiv a toleranțelor la import, vor fi luate în considerare însă și aspectele de mediu.

În plus, astfel cum s-a anunțat în Strategia „De la fermă la consumator”, Comisia pregătește o **revizuire a legislației UE privind bunăstarea animalelor**, fiind planificate propuneri legislative pentru sfârșitul anului 2023. După cum s-a menționat în răspunsul Comisiei la inițiativa cetățenească europeană intitulată „End the Cage Age” (Să punem capăt erei cuștii)⁷⁹, Comisia intenționează să includă în aceste propuneri legislative dispoziții pentru eliminarea treptată și, în cele din urmă, interzicerea utilizării cuștilor și boxelor pentru creșterea porcilor, a găinilor ouătoare, a vițelilor, a iepurilor, a puicuteilor înainte de ouat, a puilor de reproducție pentru puii de carne, a găinilor ouătoare pentru reproducere, a rațelor, a găștelor și a prepelițelor.

În ceea ce privește produsele importate, Comisia va lua în considerare, printre alte opțiuni, introducerea unor norme prin care să se impună ca produsele importate să fi fost obținute în condiții echivalente cu normele UE privind bunăstarea animalelor sau cu unele dintre acestea și/sau a unei cerințe de etichetare și pentru produsele importate (cu accent pe condițiile de adăpostire sau cu mai multe criterii de bunăstare a animalelor), în conformitate cu normele OMC.

Comisia va lua în considerare, de asemenea, opțiuni de îmbunătățire a **etichetării privind bunăstarea animalelor**, în sprijinul unei mai bune transmiteri de valoare prin lanțul alimentar și ca răspuns la interesul crescând al consumatorilor pentru condițiile de creștere a animalelor. În afară de standardul obligatoriu privind ouăle pentru consum, menționat mai sus, în prezent există alte mențiuni privind bunăstarea animalelor, care sunt voluntare și, în mare măsură, nu sunt armonizate la nivelul UE⁸⁰, ceea ce înseamnă că deseori consumatorilor

⁷⁷ A se vedea nota 20, p. 18.

⁷⁸ Articolul 3 alineatul (2) litera (g) din Regulamentul (CE) nr. 396/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 februarie 2005 privind conținuturile maxime aplicabile reziduurilor de pesticide din sau de pe produse alimentare și hrana de origine vegetală și animală pentru animale, JO L 70, 16.3.2005, p. 1.

⁷⁹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_ro.

⁸⁰ Singurele standarde voluntare armonizate la nivelul Uniunii sunt standardele de comercializare pentru păsările de curte, care conțin trimiteri la tipurile de creștere [Regulamentul (CE) nr. 543/2008 al Comisiei din 16 iunie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în

le este greu să înțeleagă diferitele mențiuni prezente pe etichetele produselor alimentare. Un subgrup din cadrul Platformei UE privind bunăstarea animalelor a prezentat, în iunie 2021, o serie de concluzii despre etichetarea privind bunăstarea animalelor⁸¹. În aprilie 2022, Comisia a publicat un studiu extern în cadrul căruia au fost adunate date referitoare la etichetele existente de bunăstare a animalelor și la atitudinile și așteptările consumatorilor⁸², iar în prezent efectuează o evaluare a impactului unui posibil act legislativ al UE referitor la etichetarea privind bunăstarea animalelor.

Pe lângă acțiunile individuale menționate mai sus, pentru a se asigura pe deplin coerența politicilor și pentru a se integra durabilitatea în toate politicile legate de alimente, în Strategia „De la fermă la consumator” s-a prevăzut ca, până la sfârșitul anului 2023, Comisia să își adopte propunerea emblematică în acest sens: un **cadru privind un sistem alimentar durabil**, sub forma unui act legislativ orizontal, care să conțină definiții comune și principii și cerințe generale în ceea ce privește sustenabilitatea alimentelor produse sau introduse pe piața UE și operațiunile alimentare conexe. Scopul unei astfel de intervenții la nivelul UE ar fi să se stabilească noi baze pentru viitoarele politici alimentare prin introducerea unor obiective și principii de durabilitate bazate pe o abordare integrată a sistemului alimentar.

Cadrul de etichetare privind durabilitatea va face parte din actul legislativ cadru privind un sistem alimentar durabil. Cadrul de etichetare privind durabilitatea va reglementa furnizarea de informații către consumatori cu privire la performanța în materie de sustenabilitate a produselor alimentare în aspectele lor nutriționale, climatice, de mediu și sociale. Acest cadru poate fi un element important al Strategiei „De la fermă la consumator”, constând în modificarea modelelor de producție, astfel încât consumatorii să aibă posibilitatea de a face alegeri alimentare durabile, în cunoștință de cauză.

În sfârșit, „**Codul de conduită al UE privind practicile responsabile în domeniul producerii și comercializării alimentelor**”⁸³, un cod voluntar, face parte integrantă din calea UE către sisteme alimentare durabile. Codul cuprinde un set de șapte obiective indicative și, pentru fiecare dintre acestea, ținte și acțiuni orientative. Pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea atât în UE, cât și în afara acesteia, angajamentele se aplică, în principiu, în cazul vânzărilor/activităților din cadrul UE, inclusiv în ceea ce privește impactul legat de lanțurile lor de aprovizionare din țări terțe (asociate cu aceste vânzări/activități). Întreprinderile pot să prezinte angajamente și în ceea ce privește vânzările/activitățile lor mondiale totale (și lanțurilor de aprovizionare conexe), ceea ce majoritatea întreprinderilor multinaționale fac deja. Codul a intrat în vigoare în iulie 2021 și are în prezent peste 100 de semnatori.

5. OBSERVAȚII FINALE

În prezent există un consens larg cu privire la necesitatea unei tranziții către sisteme alimentare durabile și reziliente. Prin ambițiosul său Pact verde și în calitate de actor mondial pe piețele agroalimentare, UE joacă un rol important în orientarea acestei tranziții globale. Criza provocată de pandemia de COVID-19 și invadarea Ucrainei de către Rusia au scos la

ceea ce privește standardele de comercializare a cărnii de pasăre, JO L 157, 17.6.2008, p. 46], și normele UE privind agricultura ecologică, care impun un standard ridicat de bunăstare a animalelor.

⁸¹ https://ec.europa.eu/food/system/files/2021-06/aw_platform_plat-conc_awl-subgroup-conclusion.pdf.

⁸² <https://data.europa.eu/doi/10.2875/676603>.

⁸³ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_en.

iveală vulnerabilități ale sistemelor agricole și alimentare, care trebuie abordate prin accelerarea trecerii la un sistem alimentar al UE care să fie durabil și rezilient.

Standardele și obiectivele ambițioase în materie de sănătate, de mediu și de alte aspecte ale sustenabilității nu sunt interese egoiste ale UE. Toate contribuie la atingerea unor obiective legitime în domenii de preocupare mondială, inclusiv în conformitate cu abordarea „O singură sănătate”.

Preocupările mondiale necesită acțiuni mondiale. A fi un deschizător de drumuri implică anumite provocări și riscuri. În raport s-au analizat trei domenii principale, complementare, ale acțiunii UE pentru îmbunătățirea și promovarea standardelor în materie de sănătate și de mediu.

UE va continua să depună eforturi la **nivel multilateral** pentru a aduna susținători și a ajunge, în mod ideal, la un consens mondial cu privire la nevoia de acțiuni și de standarde convenite la nivel internațional. Deși UE și statele membre ale acesteia prezintă deja un nivel ridicat de implicare și ocupă o puternică poziție de lider în multe dintre aceste forumuri, pe termen lung va fi important să se aibă în vedere intensificarea, o mai bună coordonare și crearea de sinergii pentru ridicarea standardelor de sănătate, a standardelor de mediu și a altor standarde de sustenabilitate.

Acordurile comerciale și cooperarea bilaterală oferă ocazia de a se face același lucru cu țările partenere. Prin agenda sa comercială ambițioasă, UE a înregistrat deja progrese în acest domeniu. De peste un deceniu, acordurile comerciale includ un capitol privind CDD și dispoziții privind cooperarea în materie de bunăstare a animalelor și RAM. Acordurile aflate în prezent în curs de negociere conțin un capitol privind sistemele alimentare durabile, pe care UE îl va propune în toate acordurile viitoare.

UE va continua să asigure coerența agendei sale de durabilitate cu politicile sale de extindere, vecinătate și dezvoltare. Acest lucru implică, de asemenea, luarea în considerare a impactului comercial asupra țărilor terțe. Măsurile de însoțire, inclusiv finanțarea, cooperarea tehnică și consolidarea capacităților, pot fi importante pentru sprijinirea partenerilor comerciali care se angajează în practici mai sustenabile, în special pentru țările cele mai vulnerabile și partenerii învecinați care își asumă angajamente ambițioase în respectivele domenii.

După cum se arată în evaluarea de mai sus, UE este în măsură să ia măsuri și **în mod autonom**, atunci când este necesar, pentru a aborda preocupările mondiale în materie de mediu sau de bunăstare a animalelor. Aplicarea unor reglementări privind PPM în cazul produselor importate în aceste domenii trebuie să aibă loc în deplină conformitate cu normele OMC și cu alte angajamente internaționale. Unele măsuri luate de UE în mod autonom pentru reglementarea unor aspecte de mediu sau etice mondiale ale produselor importate ar putea, chiar dacă respectă pe deplin normele OMC, să fie totuși discutabile pentru membrii OMC, putând fi oricând contestate în cadrul sistemului de soluționare a litigiilor al OMC. Măsurile declarate nelegitime sau protecționiste și incompatibile cu echilibrul dintre obligațiile și drepturile internaționale ale UE pot expune UE unui risc de represalii.

Din toate aceste motive, fiecare propunere de reglementare în parte trebuie să fie evaluată din punctul de vedere al compatibilității sale cu OMC. Deși este adevărat că există o marjă de manevră la nivel de politici pentru a se încerca aplicarea, într-un mod compatibil cu OMC, a unor cerințe de sănătate și de mediu (inclusiv de bunăstare a animalelor) în cazul proceselor

și al metodelor de producție ale produselor importate, fiecare caz trebuie analizat cu atenție pe baza meritelor proprii.

În afară de aspectul compatibilității cu OMC, în analiza de la caz la caz a posibilelor măsuri trebuie să se țină seama și de fezabilitatea tehnică și economică a mecanismelor de control. Întrucât ceea ce se reglementează sunt metodele de producție sau de prelucrare din țara terță, fezabilitatea și proporționalitatea mijloacelor adecvate de control și de asigurare a respectării aplicării acestora trebuie evaluate în raport cu costurile și beneficiile unei astfel de reglementări. Această dimensiune merită mai multă atenție.

În concluzie, există o oarecare posibilitate ca standardele de producție ale UE să fie aplicate și în cazul produselor importate, cu condiția să se respecte pe deplin normele relevante ale OMC. În prezentul raport este evaluată fezabilitatea juridică și tehnică a acestei extinderi a domeniului de aplicare și sunt explicate constrângerile existente; în plus, sunt indicate numeroase domenii în care UE a inclus deja, în mod legitim, produsele importate în domeniul de aplicare al standardelor sale pentru producția internă, indiferent dacă în acest sens a recurs la instrumente multilaterale, bilaterale sau autonome. În raport se arată că, înainte de aplicarea standardelor de producție în cazul importurilor, este întotdeauna esențial să se efectueze o evaluare de la caz la caz.

Comisia consideră că a îndeplinit mandatul tehnic care i-a fost acordat de Consiliu și de Parlament și care a fost reamintit în paragraful introductiv al prezentului raport. Comisia invită Consiliul și Parlamentul European să analizeze cu atenție constatările și recomandările formulate în prezentul raport și să le ia în considerare în viitoarele deliberări.